

Poznaliśmy laureatkę Pokojowej Nagrody Nobla

Datum 9.10.2026
Subjekt Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Autor Bartosz Zawisłak
Region Polsko
Kategorie Mezinárodní organizace, Právo, Lidská práva

Południowoafrykańska prawniczka Navanethem "Navi" Pillay została laureatką tegorocznej Pokojowej Nagrody Nobla. Komitet Noblowski uhonorował ją za jej wysiłki na rzecz promowania pokoju i prawa międzynarodowego. Wybór komentuje dr hab. Przemysław Tacik, prof. UJ z Instytutu Studiów Europejskich UJ.

Ze swej istoty Pokojowa Nagroda Nobla ma polityczny charakter. Zdarza się, że jest komentarzem do aktualnych wydarzeń, a niemal zawsze jako taki jest odczytywana. Często dotyczy problemów międzynarodowych, które w danym momencie są najczęściej analizowane, przynajmniej z perspektywy zasiadających na ogół w Komitecie byłych norweskich polityków. Bywa również, że stanowi mniej lub bardziej czytelną próbę interwencji w bieg spraw świata. Nic więc dziwnego, że spośród wszystkich Nagród Nobla budzi też na ogół najwięcej sporów i dyskusji.

W tym roku typowano do Nagrody wiele osób, m.in. papieża Leona XIV, zajmującego się ratowaniem ukraińskich dzieci Mykołę Kułębę oraz Vanessę Nakate, działaczkę klimatyczną z Ugandy. Decyzją Komitetu otrzymała ją Navi (Navanethem) Pillay. To osoba doskonale znana w społeczności osób zajmujących się prawem międzynarodowym. Mało osób osiągnęło tyle sukcesów w światowej karierze prawniczej. Pillay pochodzi z Republiki Południowej Afryki, dokąd jej tamilscy przodkowie trafili z Indii w ramach niewoli kontraktowej organizowanej przez Imperium Brytyjskie. Pomimo dorostania w epoce apartheidu, udało jej się nie tylko skończyć studia, ale i zdobyć stypendium pozwalające na ukończenie doktoratu na Uniwersytecie Harvarda. Jej długa kariera prawnicza i aktywistyczna w RPA została zwieńczona nominacją na sędziego Wysokiego Sądu Republiki, w którym zasiadła jako pierwsza nie-biała kobieta. Niedługo potem Pillay została sędzią Międzynarodowego Trybunału Karnego dla Rwandy (1995-2003) i Międzynarodowego Trybunału Karnego (2003-2008), następnie Wysokim komisarzem ONZ ds. praw człowieka (2008-2014) i wreszcie sędzią ad hoc Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości, nominowaną przez Gambię w sprawie o ludobójstwo wytoczonej przez ten kraj w imieniu Organizacji Współpracy Islamskiej przeciwko Mjanmie (od 2019 r.).

Po wybuchu zwanego Intifadą jedności konfliktu w 2021 r. pomiędzy Hamasem i Izraelem, kulminującego wymianą ognia rakietowego między stronami, na mocy rezolucji Rady Praw Człowieka ONZ została powołana Niezależna międzynarodowa komisja śledcza ds. okupowanego terytorium palestyńskiego. Pillay została jej przewodniczącą. Działalność komisji była oceniana w różny sposób. Z jednej strony doceniano walor dokumentacyjny jej prac. Z drugiej natomiast kontrowersje budziły między innymi bezterminowość jej mandatu, obiektywizm niektórych jej członków oraz procedury weryfikacji informacji pochodzących także od Hamasu. Dziełem komisji było łącznie kilkadziesiąt dokumentów. Choć Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości wciąż nie orzekł w sprawie RPA przeciwko Izraelowi, w której ten ostatni oskarżony został o ludobójstwo, komisja wydawała okresowe raporty to oskarżenie uznające za uzasadnione.

Przyznanie tegorocznej Nagrody Nobla przypada na moment szczególny. Dość powszechne w

społeczności osób zajmujących się prawem międzynarodowym jest przekonanie, że prawo to znajduje się w głębokim kryzysie. Napięcia i konflikty w świecie rosną, podczas gdy autorytet powołanych po II wojnie światowej międzynarodowych instytucji i procedur z różnych przyczyn ulega postępującej erozji. Pamiętać należy, że zeszłoroczna presja prezydenta USA na przyznanie mu Nagrody - zakończona przekazaniem przez Noblistkę Marię Corinę Machado medalu noblowskiego Donaldowi Trumpowi - rzuciła cień na autorytet samego wyróżnienia. Tegoroczną Nagrodę odczytywać można jako gest wsparcia instytucji prawa międzynarodowego i ONZ, których rola i autorytet w warunkach postępującej w świecie polaryzacji - przenikających w nieunikniony sposób także do ich decyzji - są dalekie od dawniejszych ideałów.

https://www.uj.edu.pl/wiadomosci/-/journal_content/56_INSTANCE_d82lKZvhit4m/10172/161652286